
Maja Šorli, glavna in odgovorna urednica

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) letos praznuje 70 let. Ustanovljena je bila leta 1946 kot Akademija za igralsko umetnost (AIU), današnje ime je dobila leta 1963, članica ljubljanske Univerze (UL AGRFT) pa je postala leta 1975. V *Zborniku ob 70-letnici*, ki ga je uredil Blaž Lukan, je pomemben prispevek Barbare Orel z naslovom »Znanstvenoraziskovalna dejavnost na področju gledališča in scenskih umetnosti na UL AGRFT: zgodovinski pregled«. V njem je avtorica prvič sistematično predstavila znanstvenoraziskovalno delovanje Akademije od njenih začetkov. Tako lahko preberemo, da je že prvi rektor Filip Kumbatovič Kalan znanstveno dejavnost uvrstil med temeljne naloge Akademije, načrtoval znanstveni inštitut, soustanovil Mednarodno zvezo za gledališke raziskave (danes IFTR) ter se aktivno povezal tudi z drugimi domačimi in mednarodnimi organizacijami. AGRFT je bila edina umetniška akademija v Jugoslaviji, ki je bila specializirana tudi za znanstvenoraziskovalno dejavnost in je dolgo časa v Mednarodni zvezi za gledališke raziskave zastopala Jugoslavijo. V prispevku tako Barbara Orel pregleda raziskovanje, ki poteka predvsem na Oddelku za dramaturgijo v sodelovanju s Centrom za teatrologijo in filmologijo (CTF), in sicer od njegovih začetkov pa vse do danes. Preberemo lahko tudi o finančnih izzivih in pridobivanju sredstev za raziskovanje v »matični ustanovi slovenske teatrološke dejavnosti« pa tudi o projektih, ki se niso uresničili. Eden od njih je bila ustanovitev znanstvenega inštituta. Znanstvenoraziskovalno vizijo, ki jo je načrtoval že profesor Kalan, danes uresničuje raziskovalna skupina UL AGRFT, ki je leta 2008 osnovala revijo za teorijo scenskih umetnosti *Amfiteater*. V zgodovinskem pregledu pa lahko preberemo tudi, kako sta AGRFT in Slovenski gledališki muzej začela sodelovati že zelo zgodaj. Povezana sta torej že od nekdaj, kar se zdi edina (zdrava) možnost v majhni Sloveniji. Leta 2014 je Muzej postal Slovenski gledališki inštitut (SLOGI) in se takoj povezal z raziskovalno skupino na Akademiji kot soizdajatelj *Amfiteatra* in pri drugih dejavnostih. Za uresničevanje izvirne Kalanove (zdaj tudi sodobne) vizije slovenske raziskovalne teatrološke dejavnosti sta odslej odgovorna predvsem dva akterja: UL AGRFT in SLOGI.

Sad njunega dela je tudi pričujoča številka *Amfiteatra*, v kateri imajo besedo predvsem razprave, ki se ukvarjajo s preizpraševanjem institucij oziroma temeljev gledališke pokrajine ter z novejšimi gledališkimi žanri, kot sta snovalno gledališče (ang. *devised theatre*) in dobessedno gledališče (ang. *verbatim theatre*). Maja Šorli in Zala Dobovšek obravnavata medijsko najodmevnejši gledališki dogodek lanske sezone – uprizoritev ljubljanske Drame *Kralj Ubu* – v povezavi s principi snovalnega gledališča, ki so bili doslej na osrednjem nacionalnem odru zanemarjeni. Nenad Jelesijević raziskuje

manifestacije nemosti v performansu kot upor zoper obstoječe stanje predvsem v predstavah *Generalka za generacijo* Vie Negative in *drugič* Simone Semenič. Alja Lobnik razpravlja, ali v teatrologiji obstaja zadosten konceptualni aparat, ki lahko misli literarno izvirnost, transgresivnost, liminalnost ter zlasti dogodkovnost besedilnih praks nove dramatike. V zadnji razpravi v tej številki pa Nataša Glišić na srbskem primeru predstave *Trpeče*, ki je decembra 2014 gostovala tudi v Ljubljani in Celju, predstavi problematiko nasilja nad ženskami, ki z dokumentarno obdelavo zahteva močno afektivno vpletenost občinstva.

Recenzije knjig so tokrat posvečene mlajšim avtoricam_jem, ki so svoje monografije razvile_li iz diplomskega, magistrskega ali doktorskega dela. Študijo Gašperja Jakovca *Kar Bog zahteva, to naj kralj ukrene. Ideologija absolutizma v Shakespearovi trilogiji Henrik VI.* Andrej Zavrl oceni kot dragoceno »predvsem zato, ker v slovenščini izide zelo malo izvirnih študij o elizabetinski in jakobovski književnosti«. Podobno Uršula Teržan delo *Dvojnosti – Performer in njegovo delo* Katje Legin vidi kot pomembno spodbudo za nastajanje teoretskih del na drugostopenjskem študijskem programu Umetnost giba na UL AGRFT, ki jih pišejo praktičarke_ji. Delo Maje Šorli *Slovenska postdramska pomlad*, v katerem avtorica obravnava številne primere postdramskega gledališča pri nas, pa Gašper Troha označi za »natančno in subtilno analizo slovenskega gledališkega dogajanja v 90-ih«.

Za konec še opomba o spolno nezaznamovanem pisanju, ki ga lahko berete v prvih dveh razpravah ter v tem uvodniku. Gre za zapis s podčrtajem, ki je spolno vključujoč (cis in trans) in presega binarni spolni sistem. Prevzet je po nemškem jeziku in ga pri nas uporabljajo predvsem društva ter iniciative, ki se ukvarjajo z vprašanji spola in spolnosti. Ker pa so to neizogibno gledališke tematike, ki se dotikajo področij tradicije in institucij, se zdi ustrezno v tej smeri angažirati tudi v Amfiteatru.

Veliko užitkov ob branju pričujoče številke in vse dobro v novem letu vam želim!